

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/15/2021
Identifikačné číslo spisu:	8213202763
Dátum vydania rozhodnutia:	27.10.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:8213202763.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Komerční banka, a.s., so sídlom v Prahe, Na Příkopě 33 čp. 969, Česká republika, IČO: 453 17 054, zastúpenej spoločnosťou HAVEL & PARTNERS s.r.o., advokátska kancelária, so sídlom v Bratislave, Žitkova 7803/9, IČO: 36 856 584, proti žalovanému P. D., bývajúcemu v N., T. XXX/XX, o zaplatenie 114 742,89 Kč s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Bardejov pod sp. zn. 5C/90/2013, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 10. januára 2019 sp. zn. 5Co/18/2018, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 10. januára 2019 sp. zn. 5Co/18/2018 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě l š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bardejov (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 2. októbra 2017 č. k. 5C/90/2013-110 žalobu v celom rozsahu zamietol a žalovanému priznal voči žalobkyni právo na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Na odôvodnenie rozhodnutia uviedol, že zo zmluvy o úvere z 10. apríla 2008, reg. č. XXXXXXXXXXXXXXX, uzavretej medzi stranami sporu vyplýva, že žalobkyňa poskytla žalovanému spotrebiteľský bezúčelový úver v sume 120.000,- Kč ako osobný úver s tým, že k čerpaniu úveru dôjde 11. apríla 2008. Vyčerpanú istinu úveru sa žalovaný zaviazal zaplatiť do 25. marca 2014 v dohodnutých splátkach, čo nedodržel. Pri učení právomoci konať vychádzal súd prvej inštancie z čl. 2 bod 1., čl. 16 bod 2., čl. 24 Nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach a podľa čl. 3, čl. 5 ods. 1 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I), nakoľko žalovaný má evidovaný trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, jeho úmysel trvale sa zdržiavať na inej adrese nebol preukázaný a právomoc súdu nebola stranami namietaná. Zmluvu uzavretú medzi stranami sporu vyhodnotil ako spotrebiteľskú zmluvu, a preto na jej právne posúdenie v zmysle § 262 ods. 4 Obchodného zákonníka platného v Českej republike dopadajú nielen ustanovenia Obchodného zákonníka platného ku dňu uzavretia zmluvy, ale aj všeobecné ustanovenia na ochranu spotrebiteľa upravené v § 52 až 57 Občianskeho zákonníka platného v tom čase na území Českej republiky a z nich odvodeného použitia § 100 a 101 Občianskeho zákonníka, ktoré obsahuje priaznivejšiu právnu úpravu premlčacej doby oproti § 387 a nasl. Obchodného zákonníka. Z vykonaného dokazovania vyplývalo, že žalovaný sa

dostal do omeškania so zaplacením celej nezaplatennej časti úveru 17. apríla 2009. K uplatneniu práva žalobou došlo zo strany žalobkyne 15. apríla 2013. Aplikujúc výhodnejšie ustanovenie o plynutí premľacej doby vyplývajúce z § 101 Občianskeho zákonníka platného v období vzniku právneho vzťahu medzi stranami sporu, dospel súd prvej inštancie k záveru, že uplynutím 3 rokov od 17. apríla 2009, t. j. dňom 17. apríla 2012, došlo v dôsledku premľania k oslabeniu práva žalobkyne na zaplatenie žalovaného dlhu. S poukazom na § 5b zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 250/2007 Z. z.“) v znení účinnom od 1. mája 2014 uviedol, že zákonodarca uplatňovanie príslušného ustanovenia neobmedzil na vzťahy vzniknuté až po tomto dátume, a preto je ním viazaný a na premľanie musí prihliadať aj bez námietky. Žalovaný nárok tak bol žalobkyňou uplatnený po uplynutí všeobecnej trojročnej premľacej doby, keďže vzhľadom na spotrebiteľský charakter zmluvného vzťahu medzi stranami sporu prihliada súd na premľanie ex offio. Z tohto dôvodu žalobu v celom rozsahu zamietol. Na záver dodal, že na jeho rozhodnutie nemôže mať vplyv ani žalobkyňou predložený rozhodcovský nález z 24. novembra 2010 sp. zn. K/2010/06780 vydaný v sídle Spoločnosti pro rozhodčí řízení, a.s., Sokolská 60, Praha, keďže uvedený nález bol vydaný na základe rozhodcovskej doložky, ktorá nebola individuálne dojednaná. Dôsledkom neplatnosti rozhodcovskej doložky je nedostatok právomoci rozhodcovského súdu na prejednanie žaloby podanej voči žalovanému, čo spôsobuje materiálnu nevykonateľnosť rozhodcovského rozsudku a jeho nezáväznosť. Právna teória takého rozhodnutia považuje za ničotné, tzv. pakty, a preto nemôže byť v danom prípade titulom predloženého rozhodcovského rozsudku daná ani prekážka konania veci už rozhodnutej (res iudicata). O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 a § 262 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 10. januára 2019 sp. zn. 5Co/18/2018 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a stranám sporu náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Po preskúmaní veci dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné. Mal za to, že súd prvej inštancie dostatočne zistil skutkový stav veci, na základe vykonaného dokazovania dospel k správnym skutkovým zisteniam a vec správne právne posúdil, pričom svoje rozhodnutie riadne odôvodnil. Zhodne so súdom prvej inštancie uviedol, že uzavretá zmluva o úvere je absolútnym obchodom a nepoprel ani dôvodnosť aplikácie ustanovení Obchodného zákonníka. Zdôraznil však, že prednosť majú osobitné ustanovenia právneho poriadku, ktoré sú súčasťou špeciálnej právnej úpravy v oblasti spotrebiteľského práva, vrátane § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka účinného v Českej republike v čase uzavretia zmluvy. V prípade dualistickej právnej úpravy rovnakých inštitútov súkromného práva je dôvodné a plne v súlade s princípmi ochrany spotrebiteľa aplikovať občianskoprávnu úpravu. S poukazom na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 25. januára 2011 sp. zn. 5MCdo/20/2009, § 55 ods. 1 Občianskeho zákonníka a rozhodnutie Krajského súdu v Prešove zo 14. februára 2013 sp. zn. 6Co/81/2012 nevidel v danom spore dôvod na vylúčenie aplikácie priaznivejšieho ustanovenia o trojročnej premľacej dobe podľa Občianskeho zákonníka oproti štvorročnej premľacej dobe podľa Obchodného zákonníka. Žalovaný na nariadenom pojednávaní nenamietal skutočnosť, že mu bol poskytnutý spotrebiteľský úver a ani to, že úver nebol úplne splatený. Nespochybnil ani tvrdenie žalobkyne o zosplatení celého poskytnutého úveru následkom omeškania žalovaného výzvou k okamžitému splateniu celej úverovej pohľadávky z 2. apríla 2009. Žalovaný sa tak v zmysle obsahu danej výzvy dostal do omeškania so zaplacením celej nezaplatennej časti úveru 17. apríla 2009. K uplatneniu práva žalobou zo strany žalobkyne došlo až 15. apríla 2013. Súd prvej inštancie správne posúdil premľanie podľa Občianskeho zákonníka a nie podľa Obchodného zákonníka. Odvolací súd zdôraznil potrebu poskytnutia náležitej ochrany spotrebiteľovi, pričom uvedené sa týka aj ex offio vyhodnotenia premľania nároku žalobkyne. Súd prvej inštancie správne premľanie posúdil v zmysle § 5b zákona č. 250/2007 Z. z. v znení účinnom od 1. mája 2014. Odvolací súd poznamenal, že § 5b zákona č. 250/2007 Z. z. stratil účinnosť až po rozhodnutí súdu prvej inštancie, a preto, aplikujúc princíp právnej istoty vyjadrený v čl. 2 ods. 1 CSP, na túto stratu účinnosti neprihliadol. K premľaniu nároku tak došlo dňom 17. apríla 2012. Neakceptoval tvrdenie žalobkyne, že došlo k riadnemu uplatneniu nároku na rozhodcovskom súde a premľacia doba po uplatnení nároku neplynula. Už exekučný súd konštatoval (uznesenie Okresného súdu Bardejov z 18. decembra 2012 č. k. 1Er/675/2011-15), že išlo o neplatne dojednanú rozhodcovskú doložku. S touto otázkou sa súd prvej

inštancie vysporiadal vo vzťahu k prekážke rozhodnutej veci. Odvolací súd súhlasil s názorom súdu prvej inštancie, že rozhodcovská doložka nebola individuálne dojednaná. Poukázal na to, že Vrchný súd v Prahe konštatoval, že premlčacia doba prestala plynúť podľa § 403 ods. 1 Obchodního zákoníku aj vtedy, ak veriteľ zahájil rozhodcovské konanie o splnenie svojho majetkového nároku na základe neexistujúcej rozhodcovskej doložky. Iba ak by bol rozhodcovský nález zrušený súdom a veriteľ by nepodal žalobu na súde v 30-dňovej lehote stanovenej v § 16 ods. 2 v nadväznosti na § 34 ods. 1 rozhodcovského konania (zákona č. 216/1994 Sb., pozn. dovolacieho súdu), neboli by zachované účinky podaných rozhodcovských žalôb a pohľadávky by boli premlčané. Odvolací súd však zaujal právny názor, že v posudzovanom prípade nemožno aplikovať § 112 Občanského zákoníku účinný v čase uzavretia zmluvy, podľa ktorého, ak uplatní veriteľ v premlčacej dobe právo na súde alebo na inom príslušnom orgáne a v zahájenom konaní riadne pokračuje, premlčacia doba od tohto uplatnenia po dobu konania neplynie. To platí aj o práve, ktoré bolo právoplatne priznané a pre ktoré bol na súde alebo u iného príslušného orgánu navrhnutý výkon rozhodnutia. Žalobkyňa neuplatnila svoje právo na súde ani na príslušnom orgáne, aj keď v konaní riadne pokračovala, pričom toto právo nebolo právoplatne priznané s účinkami pre riadny výkon rozhodnutia. Vo vzťahu k judikatúre predloženej žalobkyňou dodal, že právne závery súdov obsiahnuté v ich rozhodnutiach nemajú v právnom poriadku Českej republiky ani Slovenskej republiky charakter precedensu, ktorý by sudcov rozhodujúcich v obdobných veciach zaväzoval rozhodnúť identicky. Súd prvej inštancie pri rozhodovaní správne použil záväzné právne pravidlá vydané v štátnom predpísanej a uznanej forme (pramene vo formálnom zmysle), jeho rozhodnutie zodpovedá príslušným ustanoveniam hmotného práva a neboli ním porušené procesné predpisy. Odvolací súd z uvedených dôvodov potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny podľa § 387 ods. 1, 2 CSP. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj ako „dovolateľka“) dovolanie z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom. Uviedla, že právna otázka riešená súdmi nižších inštancií nebola ešte v rozhodovacej praxi slovenských súdov vyriešená. S poukazom na zmluvu a všeobecné obchodné podmienky dovolateľky si rozhodné právo zvolili strany a v súlade so zákonom a európskymi právnymi predpismi sa vzťah medzi nimi riadi českým právnym poriadkom. Podľa dovolateľky odvolací súd nespochybnil, že by vo veci bolo aplikovateľné české právo, ale napriek tomu bol uplatnený nárok zamietnutý najmä s odkazom na slovenský zákon č. 250/2007 Z. z., teda podľa slovenského hmotného práva, na základe ktorého súdy posúdili otázku premlčania ex offo, za absolútnej nečinnosti druhej strany. Dovolateľka považuje tento postup, t. j. aplikáciu rôznych noriem hmotného práva (českých aj slovenských), za nesprávny. V súlade s § 388 Obchodního zákoníka bol žalovaný jediným legitimovaným účastníkom, ktorý mohol vzniesť námietku premlčania, pretože súdu neprislúcha skúmať premlčanie nároku z úradnej povinnosti. Aplikácia slovenského zákona na záväzkový vzťah strán sporu, ktorý sa spravuje českým právnym poriadkom, je neprípustná. Argumentovala, že zmluva o úvere je ako absolútny obchodný záväzkový vzťah podriadený režimu Obchodního zákoníka [§ 261 ods. 3 písm. d)], vrátane úpravy plynutia premlčacej doby, bez ohľadu na povahu účastníkov záväzkového vzťahu. Premlčacia doba je v tomto prípade štvorročná. Navyše, § 397 Obchodního zákoníka o štvorročnej premlčacej dobe nie je možné považovať za ustanovenie v neprospech spotrebiteľa, ktoré by zhoršovalo jeho postavenie. V tejto súvislosti poukázala na rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky (ďalej len „NS ČR“) z 24. júla 2012 sp. zn. 32Cdo/3337/2010 a z 31. októbra 2012 sp. zn. 23Cdo/1750/2010. Namietala, že odvolací súd sa s uvedenou konštantnou judikatúrou NS ČR vôbec nevysporiadal, len konštatoval, že rozhodnutia súdov sú formálnym prameňom práva a nepôsobia ako precedens. Dodala, že odvolacím súdom uvádzaná judikatúra vykladá slovenské právne normy napriek tomu, že slovenské právo nie je rozhodným právom v danom spore. I keď súdne rozhodnutia nie sú v českom a slovenskom právnom poriadku všeobecne právne záväzné, podľa dovolateľky by mal každý súd vysvetliť, z akých dôvodov nesúhlasí s príslušnou judikatúrou. Odvolací súd tak neučinil, a preto je odôvodnenie jeho rozhodnutia nedostatočné. Na záver uviedla, že premlčacia doba počas označeného rozhodcovského a exekučného konania neplynula, pretože bola prerušená návrhom na vydanie rozhodcovského nálezu dňa 18. augusta 2010 v súlade s § 403 ods. 1 Obchodního zákoníka. Vzhľadom na uvedené navrhla rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalovaný sa k dovolaniu nevyjadril.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je prípustné i dôvodné, a preto treba rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť.

6. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Dovolateľka v prvom rade namieta, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci, pričom právna otázka riešená súdmi nižších inštancií nebola ešte v rozhodovacej praxi slovenských súdov vyriešená. Dovolateľka tak vyvodzuje prípustnosť dovolania z § 421 ods. 1 písm. b) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

8. V ďalšom texte dovolania dovolateľka uvádza, že odôvodnenie napadnutého rozhodnutia je nedostatočné, nakoľko sa odvolací súd nevysporiadal s označenou konštantnou judikatúrou NS ČR. Posudzujúc dovolanie podľa jeho obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) má dovolací súd za to, že dovolateľka namieta aj existenciu vady zmatečnosti konania podľa § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestranom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov a rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

10. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

11. Preskúmaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu dospel dovolací súd k záveru, že toto rozhodnutie, v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie, je zmatečné.

12. Z rozhodnutí súdu prvej inštancie aj odvolacieho súdu nepochybne vyplýva, že súdy v danom spore

aplikovali český právny poriadok, t. j. český Obchodný zákonník a český Občiansky zákonník. Nie je potom zrejmé, z akého dôvodu súd prvej inštancie aplikoval na vec aj § 5b slovenského zákona č. 250/2007 Z. z. v znení účinnom od 1. mája 2014, podľa ktorého orgán rozhodujúci o nárokoch zo spotrebiteľskej zmluvy prihliada aj bez návrhu na nemožnosť uplatnenia práva, na oslabenie nároku predávajúceho voči spotrebiteľovi, vrátane jeho premlčania alebo na inú zákonnú prekážku alebo zákonný dôvod, ktoré bránia uplatniť alebo priznať plnenie predávajúceho voči spotrebiteľovi, aj keď by inak bolo potrebné, aby sa spotrebiteľ týchto skutočností dovoľával. S poukazom na citované ustanovenie zákona č. 250/2007 Z. z. posudzoval otázku premlčania z úradnej povinnosti, bez námietky žalovaného. Keďže dospel k záveru, že žalovaný nárok bol zo strany dovolateľky uplatnený na súde po uplynutí všeobecnej trojročnej premlčacej doby, na ktorú skutočnosť prihliadol ex offio, žalobu z tohto dôvodu v celom rozsahu zamietol. Odvolací súd takýto postup súdu prvej inštancie odobril a jeho rozhodnutie potvrdil ako vecne správne podľa § 387 ods. 1, 2 CSP. S poukazom na potrebu poskytnutia patričnej ochrany žalovanému - spotrebiteľovi v bode 24. svojho rozsudku skonštatoval, že súd prvej inštancie správne premlčanie posúdil v zmysle § 5b zákona č. 250/2007 Z. z. v znení účinnom od 1. mája 2014. Odvolací súd však tento postup nálezite nevysvetlil, a preto je jeho rozhodnutie zmätočné a nepreskúmateľné. Je tak dôvodná aj námietka dovolateľky, ktorá považuje aplikáciu rôznych noriem hmotného práva (českých aj slovenských) v súdenom spore za nesprávnu. Uvedeným postupom odvolacieho súdu došlo k založeniu procesnej vady konania podľa § 420 písm. f) CSP. Dovolaciemu súdu preto neostalo iné ako rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

13. Obiter dictum dovolací súd uvádza, že v ďalšom konaní bude potrebné aplikovať v spore český právny poriadok, pričom jeho interpretáciu, vrátane interpretácie príslušnej českej judikatúry, uskutočňuje slovenský súd s prihliadnutím na názory, resp. ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít podľa čl. 4 ods. 2 CSP.

14. So zreteľom na dôvodne namietanú vadu zmätočnosti napadnutého rozhodnutia sa dovolací súd už nezaoberal opodstatnenosťou dovolacej argumentácie vo vzťahu k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci odvolacím súdom.

15. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

16. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.